

Muska hold fram foran seg en lite, nesten kvadratisk gjenstand, ”dro opp sine tynne lett blåfargede lepper til en tandløst grin og visket hest: Kåbdas, kåbdas,...trolltrommen, min trolltromme”. Slik beskrives altså øyeblikket da sjamanen eller noaidien Muska viser professor von Düben sin skatt, sjamantrommen sin.

von Düben forteller så at han er villig til å bli på stedet ennå et par dager, om Muska med trommens eller åndenes hjelp kunne finne ut av noe eller få vite noe som han ikke visste, men bare von Düben kjente til.

Muska skulle få god betaling og professoren lovete med alt som Muska holdt helligat han ikke skulle fortelle for en levende sjal i Lekvattnet om deres avtale.

Muska kom med ett forebehold: Om von Düben neste morgen skulle finne Muska som sovende, uten å kunne vekke ham, skulle han ikke foreta seg noe. For om det var slik, så befant han seg i dødsriket og kroppen måtte ikke berøres.

Samme kveld spurte Charlotta om kvelden hvilken eiendommelig lyd som hørtes i Värmlandsskogens stillhet. Det lød som den dovne, monotone lyden fra en tromme i natten.

von Düben besluttet seg for at han neste dag skulle gå aleine over til koia. Ved sekstiden om morgenen gav han seg i vei. Uten å banke på gikk han inn. Midt på gulvet lå Muska på magen, med høyre hånden presset inn mot kroppen og den vestre utstrakt over hodet, hodet som lå på siden og hadde fått en ”cyanotisk farge”.

Ansiktet var livløst, øyelokkene halvåpne og rundt munnen lå fråden.

von Düben kom til å tro at noaidien var død.

Derfor sprang han tilbake til teltet, hentet noen medikamenter der og løp så tilbake til koia.

Muska hadde satt seg opp, så med et litt fraværende blick på professoren. Han hadde ennå ikke kommet seg helt etter dødsreisen, knyttet og åpnet hendene og visket:

-□□□ Du skal sluttet å arbeide med de hodeskallene.

Muska fortalte at han i løpet av natten hadde besøk Jabmeaimo og truffet mange døde sames ånd, som ikke kunne få ro, fordi man hadde sendt deres skaller til den store byen. Der hadde de blitt stilt opp i hyller og menn i hvite frakker kom ofte og studerte dem.

- Du skal ikke lenger holde på med de skallene, for om du gjør, kommer du snart til å dø, sa Muska.
- Er det rett og riktig, som de døde sier, at du måler og veier deres hodeskalle?

Professoren var forvirret og forbløffet over Muskas helt riktige opplysninger om skallenes tilstand og plassering i hyllene i den store byen. Han tok til å fundere på om det hadde skjedd ”en tankeoverføring”, før han kort og konsist svarte:

- J, det forholder seg slik.

Noidien sto foran professoren på "sine krokete bein, han kastet hodet stolt tilbake og sa":

-□□□ **Dra nå tilbake og la samenes hodeskaller være i fred.**

Von Düben ville ta frem penger og betale Muska. Muska avslo tilbudet:

- Jeg kan ikke ta imot penger av deg, sa han, men jeg skal gå ut av min kropp og ofte komme på besøk til deg.

Under hjemreisen fortalte von Düben for sin kone og for den da 16 år gamle kommende forfatteren Carl Forsstrand om noaidiens "påståtte opplevelser og forutsigelser".

Unge Forsstrand ble særskilt pålagt å ikke fortelle for noen hva von Düben hadde berettet.

Omkring 1885 hadde von Dübens helse blitt dårlig. En dag det året kom en assistent til ham, med beskjeden at det i korridoren satt en liten samegubbe, som for enhver pris måtte få tale med professoren.

Von Düben gikk selv ut i korridoren for å se på den gamle, som ganske riktig satt oppkrøpen på en stol ved et vindu der ute i korridoren.

- Be den gamle komme til meg, sa von Düben til assistenten, hvoretter professoren gikk inn på sitt kontor og satte seg bak skrivebordet og ventet på gjesten..

Etter en kort stund kom assistenten tilbake med beskjeden, at lappgubben hadde forsvunnet.

I siste halvdel av 1880-tallet gikk von Düben av med pensjon, trakk seg tilbake til sin eiendom Nysund i Sårdinge sogn i Sømland.

Flere ganger fikk han beskjed om at flere leger og øvrig personale hadde sett en lappgubbe på Korolinska instituttet, noen kunne også fortelle at de hadde sett en lappgubben utenfor døren til kraniesamlingen.

□□□ -□ **Ja, enten har herrene blitt slått av hallusinasjoner eller så er det vel en eller annen noaidi som har kommet ned fra Finnskogen for å skremme dere. Men om så er, la han til, får dere holde et våkent øye på kraniesamlingen.**

I 1891 ble lappgubben sett for siste gang utenfor samlingen Samme dag brøt det ut en stor brann i bygningen, og den brannen ødela Retziis kranie –og skjelettsamling.

Den 13. Juli 1892 berettet en budeie i Vårdinge sogn, at hun om kvelden hadde sett en gubbe kledd i blå samedrakt stå og røyke pipe under et vindu på Nysund.

Påfølgende dag død anatomen, antropologen og etnografen Gustaf von Düben i sitt hjem på Nysund.

(Spennende fortsettelse følger ved første mulige anledning.)

ailo gaup